

การศึกษาเปรียบเทียบผลการดูแลผิวหนังด้วยวิธีที่แตกต่างกัน
ในผู้ป่วยมะเร็งบริเวณศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษา

The Comparative Study of The Effect of Two Different
Skin Care Methods on Skin Reaction During Radiotherapy
in Patients with Head and Neck Cancer

สุจิตรา ชัยกิตติศิลป์

อธิบดีมหาวิทยาลัย

ชาก

บัณฑิตวิทยาลัย

ป. มหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพยาบาลศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2532

ISBN 974-586-595-8

สงวนลิขสิทธิ์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก China Medical Board of New York, Inc.

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบผลการดูแลผิวหนังด้วยวิธีที่แตกต่างกันใน
ผู้ป่วยมะเร็งบริเวณศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษา
ผู้วิจัย สุจิตรา ชัยกิตติศิลป์
ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

เพ็ญศรี ระเบียบ ค.บ., M.S.

สายพิณ เกษมกิจวัฒนา ค.บ., วท.ม (พยาบาลศาสตร์)

สุวิมล กิมปี วท.บ (พยาบาล) ค.ม. (วิจัยการศึกษา)

วันที่สำเร็จการศึกษา 14 มิถุนายน พ.ศ. 2532

บทคัดย่อ

ปัญหาหนึ่งที่พบมากที่สุด chez ผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับรังสีรักษา คือ อาการแทรกซ้อนของผิวหนังจากรังสี แนวคิดในการดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีแบ่งเป็น 2 วิธี คือ การให้ผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีถูกน้ำได้ และห้ามไม่ให้ถูกน้ำ ซึ่งทั้ง 2 วิธีนี้ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษามาก่อนว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีอย่างไร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสี ด้วยวิธีการถูกน้ำกับไม่ถูกน้ำ ในผู้ป่วยมะเร็งบริเวณศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยมะเร็งบริเวณศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลราชวิถี และโรงพยาบาลรามธิบดี จำนวน 40 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับคำแนะนำให้ดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีโดยการถูกน้ำ และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับคำแนะนำให้ดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีโดยการไม่ถูกน้ำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลส่วนตัว, คู่มือการดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีด้วยวิธีการถูกน้ำและไม่ถูกน้ำ, แบบประเมินอาการแทรกซ้อนของผิวหนัง, แบบสัมภาษณ์ความรู้สึกของผู้ป่วยต่อการดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสี

ผู้วิจัยประเมินอาการแทรกซ้อนของผิวหนังเมื่อฉายรังสีครบ 1 สัปดาห์ และประเมินทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่องจนครบ 6 สัปดาห์ หรือสิ้นสุดการฉายรังสี และสัมภาษณ์ความรู้สึกของผู้ป่วยต่อการดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสี เมื่อฉายรังสีครบกำหนด นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบที (t-test) และการทดสอบไค-สแควร์ (chi-square test) ผลการวิจัยสรุปได้ คือ

เมื่อฉายรังสีครบ 6 สัปดาห์ ผู้ป่วยกลุ่มที่ดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสี โดยวิธีการถูกน้ำ มีอาการแทรกซ้อนของผิวหนังน้อยกว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ดูแลผิวหนังโดยวิธีการไม่ถูกน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005 และจากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีโดยวิธีการถูกน้ำและไม่ถูกน้ำ มีความรู้สึกพึงพอใจต่อผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการวิจัยเบื้องต้น จึงควรมีการวิจัยซ้ำอีกในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ และครอบคลุมผู้ป่วยมะเร็งในตำแหน่งต่าง ๆ ที่เข้ารับรังสีรักษาในสถานบริการสุขภาพทั่วประเทศ รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงแนวทางที่ดีที่สุดในการดูแลผิวหนังบริเวณที่ฉายรังสี

experimental and the control groups. The instruments were composed of the demographic data record, the handbooks, the skin reaction assessment form, and the skin care satisfaction interview form. During 6 weeks radiation course, both groups were assessed for skin reaction weekly and were interviewed for skin care satisfaction at the end of the course. Data were analyzed by using arithmetic mean, standard deviation, t-test and Chi-square test

The results showed that at the end of the radiation course the experimental group demonstrated significantly less skin reaction than the control group ($p < .005$) Furthermore, it was found that there was significant difference of skin care satisfaction between the two groups. ($p < .005$)

On the basis of this study, the recommendation for nurses who care for the cancer patients receiving radiotherapy is replication study in patients with various irradiation site. The satisfaction of daily life should be included in the study in order to obtain the best skin care method during radiotherapy.